

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld 40 kr.

V administraciji prejemati velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserte) v sprejema upravnistvo in ekspedicija v „Katoli. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izven nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-števil. 74.

Štev. 273.

V Ljubljani, v ponedeljek 28. novembra 1898.

Letnik XXVI

Narodni boji.

(Predaval pri zborovanju podružnice družbe sv. Cirila in Metoda v Celovcu, dne 4. nov., g. Valentin Podgorce.)

(Dalje.)

»Kletev slovanska leži na nemškem narodu — der Fluch Slaviens haftet auf der deutschen Nation«, pravi zgodovinar dalje (Gfrörer Gregor VII., I, 156), »denn greulich haben unsere Vorfahren das Nachbarvolk behandelt«. Nasilstvo začelo se je še predno je Oton I. položil svojo pest Saksom na tilnik. V prvem letu svoje vlade dal je s pergamentom od dne 13. sept. 937. nunskeu samostanu v Kvedlinburgu 15 slovanskih družin v Frozi in ravno toliko v Kalvu. Z listino 21. sept. istega l. sv. Mauriciju v Magdeburg-u tri družine ljudij (Liten) in 15 družin Slovanov; zopet je daroval 11. oktobra nedoločeno število: kolonov, robov in ljudij (Liten) v Gernerslev-u, in v drugem kraju nekaj slovanskih družin. Potem z listino 7. junija l. 939. istemu zavodu nedoločeno število ljudij in Slovanov.

Tri vrste robstva se tukaj razločujejo: Ljudi (liti), ki so imeli še nekoliko pravic, robi (servi), ki niso imeli nobene prostosti, in tretjič Slovani. »Letztere traf das härteste Los, sie waren geborene Slaven«. (Gfrörer, Gregor VII., I. 156): »ist ja doch ihr Volksname Bezeichnung unfreien Standes in allen neueren abendländischen Sprachen geworden.« Častno in slavno se je borila katoliška cerkev od prvih dnij svojega obstanka tudi za oproščenje sužnjev in skoro da na vseh cerkvenih zborih posvetovali so se škofje tudi o suženjstvu. Človek bi mislil, da med krščanskimi ljudstvi duhovnik ne more biti več suženj, rob. Cerkveni zbor Toletanski zaukazal je l. 655: »Qui ex familiis ecclesiae servituri devocantur in

clerum ab episcopis suis, necesse est, ut libertatis percipiant donum.« (Balmes I. 224.) V slovanskih pokrajinah pa se je cerkveno pravo menda le slabo izvrševalo; leta 991 ustanovil je plemič Heimo cerkev sv. Martina na Grobniškem polju in dotična listina pravi: Ista sunt mancipia hujus ecclesiae: Durandus presbiter et filii ejus, Regnuart et filii ejus, Izman et filii ejus, Gezo et filii ejus, Dietmar et filii ejus. Torej poltretje stoletje pozneje še niti slovanski duhovnik ni bil deležen osebne prostosti. (Jaksch Monum. hist. Ducatus Carinthiae I. 49.)

Nemec je Slovana zaničeval, vsaj zgodovinar piše:

»Naši predniki imeli so jako veliko čuta za narodno čast; visoko so nosili svoje glave, vzlasti nasproti Slovanom.« (Gfrörer, Gr. VII. 1. 434.)

Nevsmiljeno je bilo vedenje Nemca proti Slovanu. Feliks Schmid, dominikanec iz Ulma opisuje na svojem potovanju iz l. 1483: »Odkod pa pride, da mi Nemci vedno prodiramo v dežele drugih, in nikdar ne drugi v naše pokrajine? Reči bi se moglo: Nemci se naseljujejo v druge kraje, ker jim je doma pretesno, ker je domovina premalo rodovitna, a to bi bilo za nas razžaljivo. Bolj verjetno je, da zavoljo surovosti Nemcev (wegen der Wildheit der Deutschen) nobeno ljudstvo v njihovi bližini ostati ne more, in zato rajši odjenjajo in odidejo pred jezo Nemcev.« (Gfrörer Gr. VII. I. 495.)

Zaničeval je Slovana in branil se vsaktere tesnejše zveze z sužnjim ljudstvom.

Ukaz ljubškega ceha iz l. 1414 naročuje: »Kdor se hoče v našem stanu prestaviti, naj vzame vrlo žensko ali devo, ki je našega stanu vredna.« »Mojstrova žena, pravi ukaz leta 1459, mora biti pravega rojenja in nemškega ple-

mena«. Ako mojster vzame drugo, izgubil bi za družne pravice. (Janssen I. 358.)

Ljubek (Lübeck) pa imenuje Adam Bremen-ski slovansko mesto (Petz. Monum IX. 367) torej tako daleč seglo je zaničevanje Slovanov. In Henrik IV. izdal je za Slované postavo, o kateri pravi zgodovinar: »Ich zweifle, ob die Welt ein Gesetz sah, das an Ungerechtigkeit dem Heinrichs IV. vom 19. Februar 1090 gleich käme.« Slovesno je dovolil židom trgovino s sužnji. — Slovani, ki so se v vojskah uplenili, devali so jih na ladije in vozili belo meso po Renu doli v hareme Saracenov. Moške pa so spravljali v Verdun, kjer so jih po operaciji prevažali za eunuche na jug.« (Gfrörer Gregor VII., VII. B. 878.)

Tako je nosil Nemec kulturo Slovanom. Kaj čuda potem, da še dandanašnji živi v Čedah ognjevito narodno sovraštvo proti Nemcem: »Hieran tragen wir Deutschen selbst die Schuld, pravi zgodov., weil wir den slav. Nachbarn die Lehre vom Kreuze mit dem Schwert, der Lanze, der Streit-axt eingebläut und durch Steuerdruck, Frohnden, Gülden, Gerichtsabgaben unerträgliche Lasten aufbürdeten. Das ist die wahre Ursache, warum die Czechen, so oft die Gelegenheit kam, bis zu den Zeiten der Hussiten gegen die Deutschen gleich Rasenden losbrachen.« (Gfrörer, Gregor VII. VII. 675.)

Slovan delavec.

»V mejnih pokrajinah bili so gospodje in lastniki Nemci, delavci, obrtniki in kmeti pa Slovenci.« (Gfrörer Gr. VII., I. B. 160). »Trefflich taugten sie zu Ackerbauknechten.« — A bili so tudi spretni in nadarjeni za obrti, razvidimo to iz pisma solnograškega nadškofa l. 900, pisanega papežu Ivanu IX., v katerem pravi: »Slovani

LISTEK.

K zvonoslovju.

V Poljanah nad Škofjo Loko so na dan far-nega zavetnika sv. Martina zapeli štirje novi zvonovi. Vliil jih je Peter Hilzer v Dunajskem Novem Mestu. Poljanci so jih težko pričakovali, ker je že dalj časa bil ubit »sv. Martina zvon«, ki je tako lepo pel več rodovom. Novo zvonjenje je bilo in veličastno ob jednom, vse hvali mojstra. Veliki zvon (H), posvečen sv. Martinu, tehta 2197 kg = 39-23 stotov*; drugi zvon (dis), posvečen bratoma sv. Cirilu in Metodu, tehta 1138 kg = 20-32 stotov; tretji zvon (fis), posvečen Materi božji, tehta 672 kg = 12 stotov; četrti zvon sv. Jožef (H) tehta 298 kg = 5-32 stotov.

To poročilo smo brali v »Slovincu« 21. novembra. Častitamo faranom, da so obesili k časti božji tako težo v stolp. Skupna svota 4305 kg ali 76-87 stotov ni malenkost. Jednaka je glavnic 5380 gld., ako se računi 100 kg 125 gld. Kam da so prišli stari zvonovi in ali je bil mej njimi kak »veterán« — tega nismo izvedeli. Pisatelj pričujočih vrstic je bil nekdanj duhovni pomočnik

v težavnih Poljanah (1878—1879). Ako se ne moti, vliil je stari veliki zvon ljubljanski zvonar Benedikt Hutterer okrog leta 1750. V radovljiški dekaniji ohranjena sta dva zvona iz Huttererjeve livarne: veliki zvon v Ljubnem z glasom cis in s premerom 137 cm ter veliki zvon v kapelici pri Kropi (tudi cis s premerom 135 cm).

Mnogokrat se je že govorilo in pisalo, kako naj so vglasi zvonovi. Razmotrivalo se je zlasti vprašanje: ali melodiško ali harmoni-
niško? Priporočata se oba načina, akoravno ima melodija prednost. Melodija se imenuje zaporedna vrsta glasov, ki sledijo jeden za drugim, kakor številke 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Pri harmoniji pa ne gredo glasovi zaporedoma drug za drugim, temveč so bolj oddaljeni, kar kažejo številke 1, 3, 5, 8. Harmoniško vbrani zvonovi so torej sestavljeni iz glasov, iz katerih je sestavljen trizvok bodisi v dur u ali moll u. Pri melodiškem zvonenju so glasovi zvonov blizu skupaj, razvrsteni so po naravni stopinji ali skali in le počasi se zmanjšuje njihova teža. Vtis takega zvonenja je ves drug, mnogovrstna je zveza med posameznimi glasovi in uho si vstvarja več in lepših glasbenih oblik, kakor pri harmoniškem zvonenju.*

* Obširno razpravo o tem predmetu najdeš v knjigi: »Zvonovi v dekaniji Radolice.«

Novi zvonovi v Poljanah so vglasi popolno harmoniško po vzorcu 1, 3, 5, 8 ali z drugo besedo: V njih nahajamo toniko H, veliko terco dis, kvinto fis in oktavo h. Mali zvon je toraj nekaka en miniature fotografija velikega zvona. Oddaljena sta sicer kot tonika in oktava osem stopinj drug od drugega, a tvorita vendar jeden in tisti glas. Razložek je samo ta, da je veliki zvon orjak, mali pa pritlikovec. Zadnji bode služil pač dobro kot mrliški zvon, česar nas spominja podoba sv. Jožefa kot patrona umirajočih, toda v skupnem zvonjenju je in ostane »plenkovec«. Med 39 stoti in 5 stoti je pač prevelika diferenca! S tem pa nočemo in ne moremo trditi, da bi bilo zvonjenje slabo, saj nahajamo imenovani nedostatek skoraj pri vseh cerkvah, kjer so štirje zvonovi. Zato svetujemo častitim cerkvenim predstojnikom, naj pri napravi štirih zvonov ne dopuščajo oktave za mali zvon. Zahtevajo naj mesto nje seksto velikega zvona. Poljanski zvonovi bi se na podlagi tega pravila glasili H-dis fis, gis (1, 3, 5, 6). Seksta gis je nov samostojen glas, katerega ne morejo nižji trije vtopiti. Na ta način bi postalo zvonjenje harmoniško-melodiško in bi gotovo vsakemu zelo dopadlo. Na Olšah v radoliški dekaniji so dobili letos štiri zvonove, ki so intonovani po tem navodilu.

I. Lavtižar.

* Kako velik je premer v krilu?

Pis.

skrivajo se za zidovjem in v mestih.« (Gfrörer I. c. 161).

Kot meščani bili so severni Slovani tudi trgovci in v prvi vrsti vleklo je sosednje Nemce slovansko blago.

Leta 1047 morali so Slovani ob Peni 16 000 mark srebra plačati in vrhu tega so zmagovalci odvedli tisoče ljudi, ki so bili potem kot sužnji prodani — od kristjanov. »Von unseren Vorfahren, pravi Gfrörer (I. c. 164) wurden die Slaven als ein Volk betrachtet, das nur zum Dienen geschaffen ist, nie aber den Genuss von Herrenrechten fordern darf.«

Listina iz leta 1032 (Pertz VII. 37) imenuje dvornega kovača doža Petra Barbolano Janeza Sagornina. Tile obrtniki bili so jedno stopinjo nad sužnji, in so morali za državo brezplačno delati, kedar je tirjala oblast. Bili so tudi ti ljudje v vojskah naplenjeni Slovani.

Slovan bojni.

Rojstne vile slovenskemu rodu niso bile mile.

Prve zgodovinske vesti nam kažejo Slovence, podvržene Obrom. Ober bil je gospodar in Slovan vojak!

Leta 604 poslal je Oberski Kakan kralju Longobardov slovensko armado na pomoč pri obleganju Kremone.

Bil je Slovan vojak in delavec, imel je boljšo podlago bodočnosti, kakor gospod Ober — Herrenvolk Oberski.

Že l. 817 Obri Kakana več imeli niso, v Panoniji pa se imenuje že Slovan knez Ljudevit. (Pertz I. 205.)

In poročilo o pokristjanjenju Koroške govori samo še o ostankih Obrov. (Pertz XI. 6.) Sleje je mogel Nestor, oče ruske zgodovine, pisati: Obri so izginili, ostalo jih ni nič, zato velja do današnjega dne na Ruskem pregovor: poginili so, kakor Obri, ne sorodnika, ne dediča več ni.«

Vojske med Nemci in Slovani bile so neusmiljeno krvave, »der Krieg wurde mit unmenschlicher Grausamkeit geführt« (Gfrörer I. c. 156) in o slovečem mejnem grofu Geronu, ki ga kronist Widukind (Pertz Monum. III. 461) poveljuje, pravi zgodovinar: »Für die Slaven war er das verkörperte böse Geschick, ein Würgengel.« (Gfrörer I. c. 157).

Časten boj za Nemce to večinoma ni bil. L. 939 povabil je sredi miru Jeron 30 slovanskih knezov na veselico, a ondi jih je dal vse ubiti. Oktobra l. 955 premagal je Oton I. za Obri tudi Slované; ko je bil pal njihovi knez Stoinef v častnem boju, ubili so Nemci še 70 jetnikov, dejali so Stoinefovo glavo na krvavo bojišče, obkrožili jo z ubitimi jetniki in vrgli so navrh še Stoinefovega prvega svetovalca, kojemu so izdrli oči in jezik. To nam poroča nemški kronist Widukind — brez graje, »er setzt offenbar voraus, den Slaven sei Recht geschehen.« (Gfrörer I. c. 157). Kaj bi nam šele pravili Slovani, ko bi se bilo kaj njihovih poročil ohranilo! Jeden pa, duhovnik Helmold »der Slavenpfarrer«, ga Gfrörer imenuje (I. c. 158) pravi: Slovenci se bojujejo za svojo prostost z

nevpogljivo srčnostjo. Rajši hočejo umreti, nego biti kristjani ter podložni Nemcem.«

Njihovi obupni boj ni bil vedno brezuspešen, prišli so zopet časi, ko je sreča bila Slovanom bolj mila. »Kakor jeleni«, pravi Nemec Thietmar, bežali so Nemci pred Slovani. Kajti krivica, ki so jo delali, jih je navdajala s strahom, Slovana pa je suženstvo razjarilo« (Gfrörer I. c. 159).

Slovan bil je junak na bojnem polju. Jugoslovani so se stoletja junaško bojevali proti Benečanom. Že Dondolo pripoveduje v svoji kroniki, da je dož Ivan sklepal mir s Slovani iz Narente, a da Slovani mirovati niso hoteli. Bil je tedaj Slovan še pagan in nevaren ropar v Jadranskem morju (Muratori XII. 172). Slovan bil je vojak Beneških vojsk v dobi, ko je Beneška vladala po južni Evropi: »Das wilde Feuer des Croaten, wer kann läugnen, dass dieser Stamm vortreffliches Zeug zum Soldaten besitzt, hat, geleitet von venetianischer Klugheit, das Meiste für die Größe des Lagunenstaates gethan« (Gfrörer: byc. Geschichte I. 190).

Dne 18. septembra l. 887 podal se je dož Kanciano z 12 bojnimi ladjami nad Slované, a ubili so njega in njegovo vojsko, in s časom prišlo je do tega, da so Benečani plačevali Hrvatom svoj tribut (Gfrörer I. c. 376) — to pa je trajalo le tako dolgo, dokler se niso slovanski rojstni bratje sprli med seboj, tedaj se je slovanski knez Surigna tujcem udal, da bi si ohranil navidežno vladarstvo nad svojim ljudstvom — v hlapčevstvu!

Na dvoru byzantinskih cesarjev srečamo itak Slované, in toliko jih je moralo biti, da se v zgodovini imenujejo njihovi dvorni knezi panucomites: panicomites. »Der Palastgraf des byzantinischen Kaisers gehörte dem Croaten- oder Südslavenstamme an. So gut slavisches Leibwachen den Kalifen von Cordova, wie den Doyen von Venedig umgaben, wird auch der griechische Basileus eine slavische Wache gehabt haben. (Gfrörer byc. Gesch. I. 516.)

(Dalje sledi.)

O dvoboju.

(Študija † † †.)

(Dalje.)

Rekli smo, da konvencionalna čast obstoji v tem, v koliko jo izkazujemo komu zaradi njegove stopnje v človeški družbi, zaradi njegovega rodu in stanu. Plemiču ali višjemu uradniku pišemo n. pr. »veleblagorodni«, tudi če ne vemo glede njegovega rodu ničesar, kar bi nas moralo in sililo k taki titulaciji, nasprotno, tudi tedaj, če vemo, da ne zasluži označenega pridevka. Podpisujemo se koncem pisem »velespoštovanjem«, »preudani« in nagovarjamo onega, kateremu pišemo, že takoj v začetku: »povsem častiti gospod!« in niti trenutek ne premišljamo, zasluži li res naše spoštovanje, smo mu li res »preudani« itd. »Srčno obžalujemo«, da nas ni dobil kdo doma, kojega obisk bi nam bil povsem zopern in neljub.

Vse to in jednako je čisto zunanje in ni závisno niti od tega, koliko mi v resnici čislamo dotičnika. Toda prav to in jedino le samo to zahtevajo »možje časti« in branijo, če treba s krvjo

in življenjem. Naj kdo še tako slabo misli o tem ali onem, nima to čisto nikakega pomena, dokler tega javno ne izpove, dokler ne kruši konvencionalne časti. Kakor hitro se pa kdo dotakne te, kakor hitro opusti namenoma pristojno titulacijo in ne uporabi koncem pisma običajnih fraz, ne pozdravi pristojno globoko, ponižno, se ne upogne pri predstavljanju, kakor gre, ali v svoji nerodnosti celo na kurja očesa stopi, v svoji vihravosti kak dnevnik z mize vrže, ne da bi zamrmral devotni »pardon!« — »excusez!« ali kako drugo neumno francosko publico: je čast žaljena, atentat na-njo gotov in vse je mogoče le s krvjo oprati in poravnati! Taki »možje časti« pa navadno uprav glede prave vrednosti, prave časti niso kar nič občutljivi, da ne govorim o njih absolutni vrednosti, o notranji časti! »Kaj mi je na tem, kaj kdo o meni misli, naj me spoštuje ali ne; toda varuje naj se, da tega javno ne pokaže!« To je navadna glavna misel, glavno naziranje teh »možje časti.«

Popolnoma jasen dokaz, kako nična, kako puhla da je čast dvoboja, kako je prav zaprav le pravcata karikatura prave časti, je to, da je v hipu oprana, v trenutku zopet pridobljena, samo da žalilec kako neumno, prismojeno v oprostitev blekne...

V. Če količkaj globočje pogledamo in prehetamo tako zvano satisfikacijo dvoboja, prepričamo se v hipu, da je nekaj popolnoma imaginarnega.

Ali je dvoboj morda božja kazen, kjer kaznujejo onega, ki je kriv, višje moči? — Gotovo si ne bo upal dandanes tega noben zagovornik dvoboja trditi! Morda je dvoboj čisto naravna kazen nesramneža, ki si je upal naše »časti« se dotakniti? — Pray tako malo; saj stojim na isti stopinji z njim in čaka me taisto kot njega. Še celo več. Navadno je užaljenec celo v ozadju. Saj nesramni predrznež, ki je napadel našo čast, je navadno v orožju bolj izurjen, kakor trezen, miren mož, kojega čast je skaljena, in često se pripeti ne le, da ostane dotičnikova čast skrajšana, ampak da ga nasprotnik celo do dobra naklesti in pobije. Potem gré vsaj lahko k zdravniku, da mu sestavi razbite koščice, da mu zašije razparano lice, da mu makari celo razlite možgane zopet v črepijo vlije, dočim gré njegov nasprotnik lepo počasi, s seboj in celim svetom zadovoljen na sprehod, hvaleč se med tropo radovednežev, kako ga je naklestil. Lepo »zadoščenje« to! Zahvalim se za-nje lepo.

Toda »možje časti« ugovarjajo, da vrednost dvoboja ne tiči v vspehu, ampak ravno v tem, da pokažem srčnost, katera me sili, da napovem ali vsprejemem dvoboj!

»Srčnost«, krasna beseda, da; toda to srčnost je kazal »mož časti« ob enem z družbo, z subjekti, ki nimajo niti pičice časti. In kaj ima srčnost tukaj prav za prav opraviti? Ali je srčnost sama na sebi kaj vredna? — Neublazeno, fizično srčnost imamo ob enem z vsemi bestijami, namreč s štirinožnimi in z onimi poživljenimi ljudmi, ki so z grozno srčnostjo svoje bližnjike morili. In če govorimo odkrito, ali nismo prisiljeni pripoznati, da je pogum obcestnega ro-

Moji Mařenki.

(Česki spisal K. Křen.)

(Konec.)

»Mlad zamore umreti, star pa mora, mora,« pravijo pri nas.

Star mora, mlad more in često mnogo preje oveje mrzli smrtni dih mlado lice, kakor ugasne starčevo življenje.

Pri Peturovih je bilo po stotnikovi smrti žalostno, neveselo. Ko bi ne bila kričala mala Mařenka, bi ne bil slišal tam nikogar govoriti. Gospa Havranova je bila že samo podobna senci svoje prejšnje krasote in mladostne svežosti. Često je poljubovala svojo hčerko, da se je ta z jokom zatekala v naročje tete Katarine.

Predno je minulo leto, je počivala že tudi mlada vdova na libiškem pokopališču.

In kakor bi moral biti kelih trpljenja popolnoma izpraznjen, je zletela za nedolgo časa nedolžna dušica male Mařenke za očetom in materjo. Besede umirajočega stotnika so se izpolnile. Sešli so se kmalu.

Tako velike nesreče so bile za Peturo preveč krute. Huda bolezen ga je vrgla za celo zimo na posteljo, in da ni bilo Katarine, bi bil šel tudi on za svojimi ljubimi.

Ko se je oglasilo vse v naravi veselo »alleluja,« je odšel prvič na sprehod, — na pokopališče.

Groba obeh Mařenk sta bila tesno jeden poleg drugega. Dal je tedaj postaviti na-nja skupen spomenik z napisom:

»Moji Mařenki«

ter zahaja k njima vsak dan.

Na grobu raste velik rožnat grm. Rože so ognjenorudeče barve, kakor bi jih bila poljubljala krvava ustna. Če zaveje močnejši vetrič, se sklanjajo rože k nežnim popkom, kakor mati, poljubljajoča svoje dete.

Tukaj notri pod ta pestri grm so zakopali vso Peturovo srečo.

»Taka sirota sem že, ne čudite se mi,« je dodal Petura, ko je končal svoje pripovedovanje. »Bog mi je poslal križ, katerega moram prenašati. Mislil sem, da si odpočijem na stara leta v hče-

rini rodbini. Škoda, škoda! Zakaj me ni poklical Bog k sebi. On sam vé najboljšje, zakaj. Za svoje dolgoletno službovanje na Slovaškem nisem dobil na stara leta nobenega novčiča, ker nisem imel dekreta! Štirideset let trudapolne službe, in zato niti besedice hvaležnosti. Zakaj? Bil sem Čeh...« Starček se je zamislil.

»Jedna stvar mi pa ne gre v glavo. Ko je bil Karol pri Maglaju ranjen, je izpadel iz tega križa jeden granat. Pred smrtjo moje Mařenke drugi in tretji isti dan, ko je umrla moja vnukinja Mařenka. Ali je bil to slučaj, ka-li?«

Na tako vprašanje nisem vedel odgovora.

Križ je bil zlat in v treh vrstah posejan z malimi granati. V srednji vrsti so manjkali zgoraj trije.

Čudno se suče kolo življenja!

Tebi starček niso dali za dolgoletno verno službo penzije, ker si bil Čeh. Ne žaluj! Ne tuguj! Pride smrt, odkosi tvojo sivo glavo in ti prinese dekret za večni pokoj v kraljestvu nebeškem, kjer ni razlike mej blaženci, naj so govorili tukaj na zemlji katerikoli jezik.

parja mnogo večji, kakor hrabrost dvobojevnika? Saj ropar riskira prvič svoje življenje v boju mnogo bolj, kakor dvobojevnik, in čaka ga, če že tej nevarnosti srečno uide, vrhica rabeljeva, dočim dvobojevnik k večjemu par let lenobo pase, ali se s kartami zabava za kakim ozidjem . . .

Če razmotrujemo dvo boj v posameznem, njegove različne vrste, njegova različna lica, nale timo najprvo na dvo boj zaradi časti.

Iz tega, kar smo do sedaj povedali, se razvidi, da je naravnost smešno, opirati čast, to je spoštovanje družih, katero bi moralo imeti svojo podlago v čednosti in kreposti, opirati in zidati na orožje. Če smo mi vzeli komu čast, bodisi že s tem ali onim nečastnim dejanjem, ne more si je zopet pridobiti ne z mečem, ne s samokresom, kratko sploh z nobeno izurjenostjo in sigurnostjo v pretepanju, v bojevanju. Če so se pa drugi nam krivičnim potom dotaknili naše časti, je uprav meč ravno nepravdo orožje, s katerim si jo moremo zopet očistiti, ali zopet pridobiti. Kajti če je čast res tako nežna cvetka, kakor trde zagovorniki dvo boja, če je nekaj tako delikatnega, da je niti državni zakoni ne morejo dovolj ču vati, kje jo moremo mi braniti s pretepom, z navadnim pobalinskim ravsanjem, kakoršnega se poslužujejo pijani kmetijski fantini?! (Konec slédi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 28. novembra.

O položaju. Z interpelacijo poslanca Hochenburgerja in tovarišev sta se v soboto pečala izvrševalni odbor desnice in nemška napredna stranka. V desniških krogih prevladuje splošno mnenje, da je postal položaj ravno vsled te interpelacije posebno resen, ker je desnici dobro znano, da bo dalo vprašanje o čeških postulatih opoziciji nov povod za brezobzirno obstrukcijo. Sicer se kričanjem ne bo nudilo več dovolj prilike za obstrukcijo, kajti zbornica letos itak ne bo imela več mnogo plenarnih sej. Po poročilu nekaterih dunajskih listov bo namreč prihodnjo sredo že nastopil odmor do 6. decembra in potem bodeta le še dve plenarni seji, 18. decembra se pa prično božične počitnice. Toraj bo imela poslanska zbornica do tedaj le še kake štiri ali pet plenarnih sej. Ostali čas bodo poslanci porabili za posvetovanja v raznih odsekih. In vendar opozicija ravno v teh dneh lahko zelo veliko škoduje parlamentarnemu delovanju, kajti pred vsem bi z obstrukcijo preprečila razpravo o načrtu zakona za preosnovo služabniških plač, ki je gotovo nujna potreba. Potem bi bilo poleg drugih nujnih zadev pred koncem leta treba rešiti še nagodbo z Ogersko ali nagodbeni provizorij ter proračunski provizorij za tekoče leto. Vse to toraj lahko preprečijo nemško nacionalni kričachi. Člani nemške napredne stranke so pred vsem naglašali važnost čeških postulatov in pričakujejo odgovora že v torkovi seji. Sklenili so, da povabijo k prihodnji seji zastopnike vseh opozicijskih strank ter da se skupno določi vojni načrt za eventuelno potrebno borbo proti vladi in desnici. Obžalovali so tudi ti velmožje, da jim manjka glasila, ki bi združevalo in navduševalo vse boritelje za zatiranje nemštvo. — Boj je toraj napovedan in ako se bitka ne prične pred prazniki, pričela se bo vsekako v mesecu februarju prihodnjega leta, ob enem se pa tedaj tudi konečno odloči usoda našega parlamenta.

Deželni zbor snidejo se, kot smo že omenili, zadnje dni meseca decembra. Zasedanje se bo skoro povsodi otvorilo s cesarskim pismom, v katerem bo vladar odgovoril na udanostne adrese ter se zahvalil za izražena čutila povodom petdesetletnice ter povodom smrti cesarice Elizabete. Političnih vprašanj se vladar v tem pismu ne bode prav nič dotaknil. Zborovanje deželnih zastopov bo trajalo k večjemu pet tednov, nekako do konca januarja, ker se takoj v februarju zopet prične državnozbornsko zasedanje.

Preosnova obrtnega reda. Poročali smo že, da je deputacija moravskih obrtnih zadrug predstavila se trgovinskemu ministru ter govorila za spremembo volilnega reda za trgovinske in obrtne zbornice, ter za preosnovo nekaterih določil obrtnega reda. Baron Dipauli je deputaciji odgovoril, da sedaj nikakor ne kaže krpiti obstoječega reda, ker bi to sploh prav malo koristilo. Pač pa je potreba temeljito preosnovati ves sedanji

obrti red, toda v to svrhu je potreba daljšega proučavanja. Pred vsem pa se zdi ministru potrebno, da morajo biti poprej izdelani vsi zapiski o pridobinskem davku po novem davčnem redu. Da je temeljita preosnova sedanje obrtne postave nujno potrebna, gotovo nihče ne dvomi in si je vsak čim preje želi. Tudi se je nadjati, da bo baron Dipauli v tem oziru posebno oziral se na mali in srednji obrtni stan, ako mu bo sreča toliko mila, da bo mogel tako dolgo vztrajati na ministerskem sedežu.

Poljska katoliška ljudska stranka jela je v zadnjem času vrlo skrbeti za organizacijo naroda na krščanski podlagi. Vspeli njenega dosedanjega delovanja v tej stroki je najbolje razviden iz tega, da je že ustanovila 52 različnih društev, največ kmečkih in delavskih, ter izdaja tri časnike in sicer jednega za inteligenco, jednega za kmečko ljudstvo in jednega za delavstvo. Lahko se toraj reče, da je organizatorično delo že prebolelo prvi stadij neizogibnega boja. Vendar stranka dosedaj za svoje delovanje ni imela pravega načrta, vsled česar so se minulo sredo sošli zaupniki stranke v posvet; zastopani so bili vsi sloji. Sestavili so nekako osnovo splošnemu programu. Na čelo vsem zahtevam postavili so versko šolo. Zahtevamo, glasi se dotična točka, da vzgajajo katoliške otroke katoliški učitelji v katoliških šolah in da se pripozna cerkvi primeren vpliv na razvoj šolstva. Kako potrebna je mej drugim posebno ta zahteva, je razvidno iz tega, da je v Galiciji prav malo šol, kjer bi otroci katoliških starišev ne sedeli skupno z židovskimi otroci in bi vseh skupaj ne poučevali židovski učitelji. Tako žalostnih razmer glede šolstva menda ni v nobeni deželi, kakor so ravno v Galiciji.

Adresni načrt ogerske nacionalne stranke. V predzadnji seji ogerske poslanske zbornice izročilo je vodstvo nacionalne stranke načrt nekake spomenice ali adrese na cesarja, kateri je podpisalo 83 poslancev raznih opozicijskih strank in stranic in v katerem zahtevajo, naj se v bodoče preprečijo razne sleparije pri volitvah ter spremeni vladni zistem. Iz načrta samega podamo tu glavni odstavek. V dolžnost si štejem, pravijo ti možje, obvestiti Vaše Veličanstvo o kritičnem položaju naše ustave in najvda neje prositi za zboljšanje nezdravih razmer, da se na ta način povrne mir v naše javno življenje. Obstoj sedanje vlade na krmilu bi se smelo smatrati za odobrenje njenih protustavnih načel, ki jih vlada ne izvaja le v praksi, marveč uporablja že tudi teoretično ter proglaša vladnim načelom. Ustavni mir naroda je v vedni nevarnosti, katero pa vlada brez kazni taji praktično in teoretično, in je oblast še vedno v rokah onih, ki napadajo ustavo. Pod pritiskom takih stalnih groženj zastopniki naroda ne morejo storiti svoje dolžnosti s tako neodvisnostjo, s takim preudarkom in tako mirno, kakor to zahtevajo posebno sedanja težka in važna vprašanja. Preponižno toraj prosimo: Vaše Veličanstvo blagovoli v svrhu varnosti in svetosti naše ustave, mirnega in dostojnega delovanja odstraniti sedanje svoje svetovalce, ki vse to stavijo v nevarnost, ter blagovoli vladno oblast izročiti v roke takih mož, ki jednako cenijo sveto in neskrupuljive pravice krone in naroda. — Iz vsega se vidi, da žele ti možje čim preje odstraniti sedanjo Banffyjevo vlado, s katero narod kot tak res nikakor ne more biti zadovoljen, toda ta želja se jim najbrže ne spolni še tako brzo posebno še zato ne, ker so ravno ti možje pričeli s preveč žalostno predigro.

Filipinsko vprašanje bi bilo že davno rešeno, ko bi Španija te otoke hotela brezplačno odstopiti svojemu ameriškemu nasprotniku. Svota 20 milijonov dolarjev, katero zahteva madridska vlada za odškodnino, zdi se pa Amerikanom vsekako prevelika in večina ljudstva v Zveznih državah je sploh proti vsaki odškodnini. Poleg Amerikanov so pa s tem kupom nezadovoljni tudi prebivalci na Filipinih sami. Posebno odločno ugovarjajo temu vstaški vodje, ki zahtevajo, da se Amerika pogaja naravnost z ondotno začasno vlado, ki mora zastopati mnenje prebivalstva. Ako hoče Amerika Filipine na vsak način kupiti, mora dogovorjeno svoto plačati zastopnikom otoka in ne Špancem, ki niso baje niti vinarja potrošili za razvoj Filipin. Vse svote, kar jih je izdala španska vlada za melioracijske namene na teh otokih, je moralo povrniti prebivalstvo samo. Kar je pa Špa-

nija potrošila povodom zadnjih vojsk z vstaši, ni bilo v prid prebivalstvu, marveč se je s tem prebivalstvo le zatiralo. Toraj Španiji nobenega krajcarja. Kajpada je Amerikanom ta klic povsem všeč, ker bi na ta način mnogo ceneje dosegli svoj namen.

Socijalne stvari.

Samopomoč poljedelcev.

Poljedelski svet češki in moravski sta na ministerstvo vložila prošnjo, da naj država pomaga kmetom pri zidanju skupnih skladišč. Če pomislimo, kolike važnosti je sedaj združenje kmetov, mora priznati vlada, da dela v najvitalnejšem interesu države, če te zadruge podpira. Tudi ob železničnih postajah mora se za nizko ceno dovoliti tem skladiščem prostor, in vojna uprava se mora pri naročilih nanje ozirati. — Prvo tako skladišče v Avstriji je naredilo kmečko gospodarsko društvo v Pöchlrauu (Dol. Avstr.) pod vodstvom župnika Bauchingerja. Tu se dela tako: Žito, katero kmetje pripeljajo, se izčisti, izčiščeno se sprejme in kmetu se posodi na to takoj denar, n. pr. na 1 q pšenice 7 gld. Razmerno po cenah žita se mu more posoditi tudi več. Ko je zadruga prodala žito, pa doplača kmetu še toliko, za kolikor več je v resnici prodala žito. K trgovini potrebno glavnico daje tamošnja Raiffeisenova posojilnica po 4 en četrt %. Letos so tako že do oktobra meseca prodali za 18 000 gld. žita. Za skladišče se je pripravila stara stavba. Rabilo se je 15.000 gld. za vse skup. Dežela in poljedelsko ministerstvo sta dala 2000 gld., večinoma so dali denar domačini kot brezobrestno posojilo. Za vzor si je izbral pri tem župnik Rauchinger skladišče v Trostberku na Bavarskem. Židje in njih agenti kolnejo in zabavljajo, kmet je pa zadovoljen.

Taka skladišča se morejo v denarnih stvareh opirati na Raiffeisenove posojilnice. V čeških deželah je v tem oziru nemško prebivalstvo že daleč pred češkim. Nemške posojilnice v Moravi so imele v dveh mesecih letos (v januarju in v svečanu) 3.207.582 gld. prometa. Nakupili so členom: Umetnih gnojil, oglja, krme, živinske soli, semen, gospodarskih strojev, petroleja i. t. d. za 251.327 gld.

Na Bavarskem imajo sedaj 22 žitnih skladišč, med katerimi so nekatera velikanska. Skladišče, katero so si postavili kmetje v Landshutu, je stalo 30.000 mark. V teh skladiščih so prodali 151.483 stotov žita in nakupili gospodarskih potreb za 1.023.844 mark.

Na Westfalskem so ustanovili zadrugo v Neunburgu l. 1896. Letos je prodala vojaštvu 12 vagonov ovsa za 18.000 mark.

Bodi to za vzgled in bodrilo našim kmetom!

Dnevne novice.

V Ljubljani, 28. novembra.

(Prijateljski večeri.) V sredo, dne 30. novembra se zopet začne v »Katoliškem domu« prijateljski sestanki, in sicer bo poročal dr. A. Ušeničnik o »modernem katolicizmu« prof. Schella in dr. Müllerja. Vse prijatelje vede s tem uljudno vabimo. Predavanje se prične ob osmih zvečer.

(Amerikanizem.) »Slovenski Narod« je priobčil članek o amerikanizmu. V Ameriki se je namreč začelo med nekim delom katoličanov neko gibanje, o katerem je Evropejcu težko povedati jasno sodbo. Na Francoskem se katoličani mnogo prepirajo o tem, a monsignor Kean, ki ga »Narod« navaja kot prijatelja amerikanizma, kar je res, je dejal, da prav ta prepir dokazuje, kako malo Evropa razumeva to vprašanje. Gotovo pa je, da je popolnoma neresnično, kar piše »Slovenski Narod«: »Provozročitelji tega gibanja so pač spoznali, da je mej cerkvenimi nauki in med moderno znanostjo ter napredujočo omiko prepada, kateri se mora premostiti, ako se naj katoliška cerkev ubrani preteči jej nevarnosti; uvideli so tudi, da je zaman apelovati na vero profesorjev sv. pisma, ko so se moderni sužnji začeli zavedati, da je njihova eksistenca vnebovpijoča krivica, in se pripravljati na osveto, in morda so tudi spoznali, da je nekoliko resnice v Nitzschejevem zatrjevanju, da začne vsaka vera hirati, kadar se je izgubila nje

mitična podlaga in je strogo dogmatizovana. Sicer pa mi načeloma sedaj ne pišemo o tej stvari, ker vemo, da vprašanje proučujejo drugačni možje, ki imajo drugo znanje in drugo avtoriteto, kakor pa mi ali gospoda okrog »Naroda«. Res je namreč, da je papež sam posegel v ta boj ter imenoval posebno kardinalsko kongregacijo, da prouči vsestransko to vprašanje. Vprašanje ima namreč religiozno, etično filozofično in socialno plat. Socialno ima isti smert, kakor krščanski socializem. Religiozno ter etično pa se bliža v nekaterih točkah nevarno pietističnemu principu, da se moramo dati voditi samo notranjim vplivom sv. Duha. Najbrž bode papež gibanje omejil v pravo strujo, ker ima gibanje gotovo marsikaj zdravega. Karkoli pa papež izreče, to vemo, da bode v blagor cerkve in človeštva. To vemo, ker vemo, kaj je papež v katoliški cerkvi.

(Javno predavanje.) Včeraj je v »Kat. Domu« gospod Sedmak utemeljeval potrebo združenja delavcev za samoobrambo. Kot jedno najvažnejših potreb je razlagal potrebo zavarovanja delavcev za starost in zavarovanje dot. Vsak človek mora skrbeti zase, in razni stanovi tudi preskrbujejo svojim udom brezskrbno življenje za starost, le delavski stanovi so na starost brez pripomočkov. Ljudstvo samo si ne deva toliko na stran v mladih dneh, da bi bilo preskrbljeno na stara leta, zato se pa mora ustanoviti društvo, katero bo proti majhnim vplačilom dajalo v starosti svojim udom rente. Bral in razlagal je pravila pripravljajočega se društva »Samopomoč krščansko-socialne organizacije«, katera je objavil »Glasnik« v zadnji številki. Poleg teh pravil je pa čital tudi pravila drugih takih društev, zlasti železničarskega, ter izjavil, da so za mlajše ude kršč. socialne organizacije pripravnejša v »Glasniku« objavljena pravila, za starejše pa železničarska. K sklepu se je spomnil cesarjevega jubileja in cesaričine smrti. Pri razgovoru, ki se je vršil po predavanju, se je povedalo marsikaj o dobičkih kapitalističnih zavarovalnic, pri čemer se je obsojalo postopanje slovenskih in nemških liberalcev, ki so predlanskim v deželnem zboru zavrgli predlog dr. Žitnika o ustanovitvi deželne zavarovalnice. Ker država in dežela ne skrbita za delavstvo, mora si to samo iskati pomoči, dasi je v sedanjih razmerah silno težko, od pičlega zaslužka plačevati še premije. K sklepu je g. Gostinčar vnel tudi za društvo »Naša straža«, katero morajo podpirati vsi Slovenci brez razločka strank, in za krepko agitacijo v korist krščansko-social. »Samopomoči«. Sklenilo se je, gledé vplačevalnih zneskov pri tej zavarovalnici na podlagi primerjanja in dogovorov določiti našim razmeram primerne svote. Naše mnenje je, da z ozirom na obseg in na namen te zavarovalnice in zlasti zaradi določil državnega zakona ne bo mogoče bistveno izpremeniti dana pravila po vzoru drugih zavarovalnic, ki poslujejo v drugačnih okolščinah.

(Izplačevanje pokojnine dne 2. decembra.) Finančno ravnateljstvo ljubljansko naznanja, da bo tukajšnja c. kr. deželna plačilnica dne 2. decembra 1898. leta izplačevala pokojnine in preskrbovalnine le mej časom od 8. do 1/2, 10. ure in od 1/2, 12. ure dopoldne pa do 2. ure popoldne.

(Dnevni red) občinskega sveta izvanrednej seji, katera bo v torek, dne 29. novembra 1898 ob petih popoldne v mestni dvorani. Ko bi se ta dan ne mogle rešiti vse točke dnevnega reda, nadaljevala se bode seja v sredo, dne 30. t. m. ob petih popoldne. Gospodje občinski svetovalci naj se blagovole seje udeležiti polnoštevilno ker je za sklepanje o III. točki dnevnega reda v smislu § 57. občinskega reda treba kvalifikovane večine. — I. Predsednikova naznanila. II. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnje seje. III. Finančnega odseka poročila: 1. o predlogu županov, da se za konvertovanje sedanjega dolga in za nekatere večje nove naprave najame 4%, v petdesetih letih s poluletnimi dekurzivnimi, vedno enakimi anuitetami odplačljivo posojilo 2,500.000 gld.; 2. o dopisu knezoškofijskega ordinarijata v zadevi zidanja cerkve na Barju; 3. o prošnji mestnih čuvajev na Gradu za prispevek h kurjavi; 4. o prošnji prebivalcev Št. Jakobskega predmestja, da se jim izpolnijo nekatere želje; 5. o prošnji posestnika Ivana Bug-

geniga za povrnitev stroškov radi preuredbe konjskega hleva. IV. Personalnega in pravnega odseka poročila o zadevi pogodbe z ljubljansko delniško družbo za plinovo osvetljavo. V. Stavbnega odseka poročila: 1. o zadevi razdelitve Fran Požlepovega sveta ob dunajski cesti št. 45 na stavbišča; 2. o prošnji stavbne tvrdke Faleschini & Schuppler o zadevi odškodnine zaradi vsada za Mestnim domom; 3. o nivelih na raznih krajih mesta na podlagi komisijonalnega oglada dne 28. septembra 1897. VI. Policijskega odseka poročila: 1. o organizatornem statutu za mestno policijsko stražo; 2. o disciplinarnem pravilniku za mestno policijsko stražo ter za mestne policijske agente in detektive; 3. o izvršilnem predpisu, o službeni opravi in nabavi orožja za mestno policijsko stražo v Ljubljani po §§ 12. in 13. organizatornega statuta. VII. Šolskega odseka poročila: 1. o prošnji vodstva I. mestnega slovenskega šolskega vrtca za redno letno dotacijo; 2. o porabi dotacije za šolski vrt v l. 1898 na I. mestni deški ljudski šoli; 3. o porabi dotacije za šolske delavnice v l. 1897/98 na II. mestni deški ljudski šoli; 4. o troških božičnice na I. mestnem otroškem vrtcu l. 1897; 5. o prošnji vodstva mestne nemške deške ljudske šole za prispevke k šolski zastavi. VIII. Občinskega svetnika Josipa Kozaka samostalni predlog o zadevi postajališča v zvezi z nakladališčem za živino ob mestnej klavnici.

(Nemščina pri vojaki.) O samomorilcu Francu Ogrin-u, topničarju, o katerem smo poročali v petek, slišali smo tudi to-le: Tožil je materi in bratu, da mu »trdo gre zaradi nemščine«. In materi je tudi rekel, da bo kar v Ljubljano skočil, ker mu je pri vojaki tako hudo. To pač smemo zahtevati, naj vojaška oblast ne dopusti takih razmer, katere ženó poštenega mladeniča v smrt. Ali naj se trdo postopa z mladeničem, ker ni Nemec in ne zna nemški?

(S Plivke.) 26. novembra. [Nesreča na železnici in njeni nasledki.] Danes zjutraj okoli pol osme ure se je ponesrečil pred prestransko postajo tovarni vlak, ki se je pripeljal iz Št. Petra. Strojevodja je baje zamudil o pravem času pridržavati vlak, kateri je prehitro letel proti postaji. Da bi ga ustavil, je obrnil par nazaj; vsled tega so pritisnili zadnji vozovi z veliko silo naprej, dva pokrita težka vagona sta zajahala prazno loko in se postavila naravnost po koncu. Ljudij se ni pri tem ponesrečil nobeden. Poškodovani sta bili le dve prazni lori, jeden prazen vagon in ona dva, ki sta se postavila po koncu. A hujša nesreča je prišla še le potem. V jednom kvišku soječih vagonov je bilo naloženo več sodov tropinovega žganja, ki je teklo s curkom z voza. Ljudje, kateri so prihiteli gledat k ponesrečenemu vlaku, so pili brez pameti in mere, in ko se je o tem izvedelo po bližnjih vaseh, so vreli skupaj s škafi in drugimi posodami, da bi kaj prestregli in vjeli drage pijače. Toda lakomno požrežnost so morali nekateri drago plačati. Gozdnega čuvaja P. O. iz Oreška je zadela kap vsled preobilne pijače, da so ga peljali mrtvega domov; druge so morali polivati, pretresati in drgniti, da so jih oteli, ter so jih nosili domov, kjer delajo pokoro za svojo nezmernost. Bodi njim in drugim v nauk in spomin, kaj dela grda požrežnost!

(Iz Idrije.) V nedeljo dne 20. novembra je zopet napolnila katoliška delavska družba v Idriji znano pivarno »pri črnem orlu« do zadnjega kota. Mnogo gostov je moralo celo stati. Zbrana družba je bila odlična, pogrešati ni bilo nobenega stanu. Zanimivi vspeji je privabil celo več tujcev. Vse točke vspeji so prav dobro vspele. Godbeni in pevski zbor, kakor tudi igralci — povsod sami društveniki — od veselice do veselice čudovito napredujejo. Godbene skladbe so bile same domačinke, ki sta jih zložila uda L. Majnik in J. Šorman. Pevski mešani zbor — nad 30 pevcev in pevk — je pel pod vodstvom c. kr. učitelja A. Šabeca jako dobro Nedvedov »Nazaj v planinski raj« in dovršeno Volaričev »Slovan na dan«. Obilo gostov je privabila zlasti igra s petjem v dveh dejanjih »Po zaklad«. Priredil jo je domači kapelan Fr. S. Finžgar. Igra ima zelo lepo jedro, je zabavna in poučna, precej dolga, pa tudi ne malo težka; vsi igralci morajo biti precej izvežbani pevci, zakaj petja je toliko, da bi igro skoro lahko imenovali opereto. Nekako s strahom smo pričakovali, kako bode šlo igralcem-mladeničem, ki so doslej čuli k večjemu kako igro s primer-

nimi ali neslanimi kupleti, a operete še nikoli ne. Toda strah je bil nepotreben. Vsi igralci so se odlično izkazali tako glede na znanje, kakor kretanje in petje. Sklepni zbor vsakega dejanja so morali ponoviti. Posebej še omenjam glavne osebe očeta Janeza (paznik L. Troha), učitelja (pisar J. Peternel) in zlasti doktorja Kolomajnjarja (rudar Št. Kržišnik). Boljših zastopnikov ne bi mogli tudi drugje najti. — Po igri je v krasnem, kratkem ogovoru razložil kapelan Fr. S. Finžgar, da je nameravala katoliška delavska družba to nedeljo slovesno obhajati cesarjevo petdesetletnico. A neizprosna Parka je prestrigla nit dragocenega življenja naše preblage matere vladarice. Naša veselica je iz tega vzroka nešumna. Zato pa z besedo slovesno zatrdimo, da v krščanskem delavcu ne gine zvestoba do vladarja, da proklinja onega, ki je onečastil delavski stan z umorom dobrotne cesarice. Slovenski krščanski delavec bode vedno pripravljen dati lastno kri in življenje za svojega vladarja. Pozval je na to zbrano, da so stojé zapeli cesarsko himno. Marsikatero oko je bilo rosno ob spominu na pokojno cesarico. Dekan Arko je končno zahvalil vse one, ki so se toliko trudili, da se je mogla družba to nedeljo skazati z opereto. Delo ni bilo lahko. Zato zaslužijo zahvalo vrli katoliški mladeniči, ki so toliko ur žrtvovali, da so se priučili in s tem najbolje odgovorili na vse nizkotne napade na katoliško delavsko družbo. Posebna hvala pa gre neumornemu delavnemu pevovodji, c. kr. učitelju A. Šabecu, ki se je trudil za tak napredek društvenega zbora, da bi si lahko upal tudi kako igro »Po zaklad«, katere bi se ne lotilo vsako drugo društvo. Ohrani mu Bog sedanjo vnemo in gorečnost za umetno petje društvu še v nadalnje napredovanje! —a—

(Slika.) Slikar Ludovik Grille je razstavil v izložbi tvrdke Gričar-Mejač sliko v naravni velikosti prevzvišenega knezonadškofa dr. Jakoba Missia. Sliko bodo poklonili duhovniki ljubljanske škofije svojemu bivšemu višjemu pastirju.

(Iz Belecerkve.) dne 27. novembra. Krog pol 9. ure je razsajal strašanskih vihar z nalivom, koji je podiral kozolce, razkrival strehe s slamo krite, opeko raz streh metal, drevje lomil itd. ter povzročil jako veliko škodo. Trajal je ta »šijon« orkan skoro pol ure. Tacega viharja ne pomnijo stari ljudje.

(Posledice vinske klavzule.) Meseca oktobra t. l. je konfiskoval carinarski urad na Reki 1000 hektolitrov vina na neki ladiji, ki je prišla preko Dalmacije v reško luko. Načelnika ladije so tudi takoj zaprli in sicer zato, ker je imel saboj ponarejeni pečat nekega italijanskega mesteca. Carinarski urad je takoj tudi vsa druga italijanska v luki nahajajoča se vina sekvestiral in preiskava se je pričela. Dognalo se je, da je že dolgo časa trajala sleparija, da so se pod ponarejenim pečatom uvažala grška vina za italijanska, ker je na italijanska vina vsled vinske klavzule v avstro-italijanski trgovinski pogodbi jako nizka carina. Ista namreč znaša za hektoliter samo gld. 3-20 v zlatu, dočim znaša za grška vina celih 20 gld. za hektoliter. Stvar je napravila veliko razburjenje v prizadetih krogih, ker se je sleparija razkrila v velikem obsegu. Italijanska vlada je zahtevala natančno preiskavo in gospodarski referent v upravnem odboru na Reki, Aleksander Maderspah, je zahteval nujne naprave vinskega preskuševališča za Reko, kar je vlada tudi pripravljena takoj storiti. No, ta zadeva je pa zanimiva tudi z narodnogospodarske strani avstrijske. Dočim je vsled klavzule možno Italiji uvažati svoja vina k nam pod jako ugodno carinsko tarifo, mora Grška plačevati sedemkrat višjo carino. A mi ne trpimo vsled tega samo na denarnem primanjkljaju in na škodi za domače vinogradništvo, ampak se moramo zadovoljevati tudi s slabejšim italijanskim, nemalo krat sleparskim vinom, napram temu da so grška vina že po naravi mnogo boljše od italijanskih. Umevno je torej, da je italijanska vlada vznemirjena vsled tega dogodka, ker jej odide nekoliko dobička, toda kdo pa je kriv teh nenaravnih in krivičnih odnošajev, kakor njeni vplivni krogi na avstrijskih tleh. Dobro je le po jedni strani, da naša pogodba poteče že v par letih, po drugi strani pa, da se je odprla lačni Italiji zopet pot v Francijo. Mi se bomo gotovo oddahnili!

(Varnost tržaških Slovencev.) S kakimi političnimi sovražniki se imajo boriti tržaški Slovenci, nam poroča sledeča iz »Edinosti« posneta črtica:

Zadnji predpust so v gostilni Slovenca Sancina ob openski cesti nad Sv. Ivanom pri Trstu se veselili slovenski gostje. Hratu se zasliši strel in šipe okna so zazvenele po tleh. Ljudje so prestrašeni in razburjeni hiteli na cesto in kaj so videli? V največjem diru je podil nek sijaker po cesti proti Trstu. Ker je bilo že pozno v večer, ni bilo mogoče družega, nego pustiti italijanskega napadalca v koči. K sreči ni bilo nič hudega, a kroglo so našli na oknu pozneje, ki je poleg šipe prestrelila tudi mreže na oknu. — Lepe razmere zares!

(Popravek.) V novih »Večernicah« družbe sv. Mohorja str. 15 zasledil sem ravnokar pomoto. Na Štajerskem je običaj, blagosloviti vino na praznik in v čast sv. Janezu Evangelistu (ne Krstniku!) in narod je potem nazivlje, šentjanževeca. J. G. Vrbanov.

(Novodobno šolstvo) Kakih prismodarij so zmožni novodobni šolniki, priča nam jasno italijanski učni minister Baccellu. Ta ustanavlja sedaj »scuola complementare«, to je: nadaljevalno šolo, v kateri se naj uči ljudstvo — streljati, jahati, dvobojevati in kolesariti. To so vzgojevalci ljudstva! 58% Italijanov ne zna ne brati ne pisati vsled nove šole, krščanski nauk so odpravili, ljudstvo se potaplja v nemoralnost in anarhizem, gospodarske razmere so grozno razdejane — a moderni šolniki ne vedo drugega zdravlila, nego streljati, jahati, plesati, bickirati, telovaditi...! Bajе bi bil Baccellu že izvedel svojo »reformo«, ko mu ne bi manjkalo — denarja!

(Ruski umetnik na glasoviru in harmoniji), profesor glasbe na petrogradskem vseučilišču Vojteh Ivanovič Glavač, namerava koncem decembra leta 1898 in začetkom leta 1899 koncertovati na Slovenskem in Hrvaškem s svojo hčerko Zojo. Proslavil se je z raznimi izumi, med katerimi sta največ priznanja in občudovanja vzbudila »koncertni harmonij« in »harmonij piano«. Na poslednjem glasbilu je moral čisto igrati carju Aleksandru III. On igra, hčerka pa poje. Če dojde ta zanimivi gost res k nam, obvestili bomo čitatelje o njegovih izumih podrobneje.

Društva.

(Družbi sv. Cirila in Metoda) je daroval v soboto premilostni gosp. knez in škof dr. Anton Bonaventura 100 gl. Prvomestništvo izreka Njega Prejasnosti najprisrčneje zahvalo za drage jej simpatije ter za veliki dar.

(Slov. kat. akad. društvo »Danica«.) Podpisani odbor slov. kat. akad. društva »Danica« javlja, da g. Fran Jurak, izreden slušatelj na vseučilišču ni v nikaki zvezi več z slov. kat. akad. društvom »Danica«. — Dunaj, dne 25. listopada 1898. Odbor.

(Tržaška »Kmetijska družba«) je imela minolo nedeljo 20. nov. izvenredni občni zbor, na katerem se je razpravljalo o važnih gospodarskih vprašanjih na tržaških tleh. Pred vsem se je družba resno lotila razdelitve obsežnega občinskega sveta med posamezne vaščane, ker je magistrat gojil nakano, da se polagoma popolnoma polasti tega sveta, ki je pravna last vaščanov, ki pa se za stvar niso znali potegniti. Ko bode ta reč dognana, bode to v veliko korist okoličanskim kmetovalcem, ker bodo svet lahko obdelovali in s tem mnogo povzdignili živinorejo, s katero je združeno za Trst toli važno mlekarstvo. To poslednje hoče poleg družih važnih gospodarskih reform, kmetijska družba popolnoma preustrojiti, ker je zdaj še vse po starem primitivnem kopitu. Kar se pa tiče razdelitve sveta, za katero izvršitev se je že sestavil posebni odbor, je pa stvar velepomembna tudi v političnem pogledu. V nedavnem času se bode namreč gradila iz Trsta na Opčine železnica na zobe in bode okolica potem še tesneje spojena z mestom. Kolike nevarnosti pa utegne to biti tako v gospodar. kakor i v polit. oziru za okol. Slovence, si je že lahko misliti, kajti Italijani predstavljajo svoje »mejne kole« čedalje višje na slovensko posest. Svet na Opčinah bode poprodan ves na tržaške bogataše, ki si bodo hoteli ondi zidati letovišča in snovati morda tudi razna podjetja. Pa tudi druga gorenja okolica je v nevarnosti, da se zaselijo vanjo tujci, kar bode potem lahko mogoče vsled lažjega prometa iz Trsta gori. Tržaški magistrat pa je hotel ta svet kar na svojo roko poprodati na podjetnike in letovišnike in bi ne bil nikogar vprašal, ker bi se najbrže nikdo oglašil ne bil. Ako pa se svet razdeli, bode že posamezni vaščan zamogel prodati svoj pridodeljen mu kos in si bode s tem opomogel iz dolgov itd., ker zdaj je v tem kraju vsled trtne uši vse kmet. gospodarstvo zanemarejeno in ljudje raje hodijo na dnino v mesto, nego

bi se pečali s kmetijo. Polagoma bode tudi to drugače, kajti kmetijska družba se neumorno trudi, da nadomesti uničene trte z ameriško podlago, za kar jej morajo biti hvaležni še pozni rodovi. Kar se pa tiče osobito prodaje sveta potem, ko bode isti razdeljen, med posamezne posestnike, bi bilo umestno staviti na naše slovensko rodoljubje resno vprašanje: ali bi ne kazalo preprečiti na kak način nakupovanje sveta v teh krajih po naših političnih sovražnikih s tem, da bi se zasnova neka slovenska organizacija za to nakupovanje? Stvar je iz gori omenjenih ozirov velike važnosti in bi morda kazalo, da se na kak način pobriga za to ali »Gospodarska zveza« ali »Naša straža«, h kateri pristopi kmetijska družba v kratkem kakor ud. Na vsak način moramo Slovenci preprečiti prodiranje tujstva na naših tleh in kje je tako prodiranje nevarnejše, nego na slovenskih tržaških tleh? Predno se izvrši omenjena razdelitev in bodo posamezni vaščani kot lastniki novih deležev sveta opravičeni prodajati za se ta svet, ako ne bodo mogli obdelovati, bi se lahko nekaj pametnega ukrenilo v korist domačemu napredku.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 28. novembra. Cesar se je včeraj zjutraj pripeljal iz Gödöllö in se takoj nato podal v Schönbrunn. — Za ubožce v Budimpešti je cesar podaril 4000, za one v Gödöllö pa 300 gl.

Dunaj, 28. novembra. Na mesto dosedanjega deželnega predsednika grofa Clary-Aldringen, ki postane namestnik v Gradcu, se imenuje podpredsednik pri praškem namestništvu, Jurij Dörf.

Dunaj, 28. novembra. Počenši z drugim decembrom pozovejo v dunajsko vojaško bolnico deset usmiljenih sester, ki bodo stregle hudo obolelim vojakom.

Gradec, 28. novembra. Včeraj je bil v Gradcu shod zaupnikov takozvane nemške kmetske zveze, ki ima posebno ta namen, katoliško ljudsko stranko spraviti ob vpliv pri volilcih kmetskih občin. Shod zaupnikov izraža v svojih sklepih kot prvi pogoj za obstanek Avstrije, da se nemštvo vzdrži ter si ohrani prvo mesto v državi, zato pa se morajo združiti vsi Nemci zoper slovanske federalistiške težnje. Nagodba z Ogersko je nevsprejemljiva in shod pričakuje, da bodo sklepanje o nagodbi nemški poslanci zavlačevali kolikor bodo mogli. Konečno izjavlja shod, da somišljeniki nemške kmetske zveze pobijajo klerikalizem kolikor morejo.

Trst, 28. novembra. Zadnje dni je divjal na morji velikansk vihar, morski valovi so s toliko silo pljuskali na suho, da je voda tu in tam bila meter visoka po ulicah; kleti in skladišča so bila pod vodo ter je škoda vzlasti pri kavi in sladkorju zelo veliko. — Tramway je mogel voziti le s priprego. Bati se je neugodnih poročil o ladijah, ki so te dni vozile po morju.

Zagreb, 28. novembra. Deželni zbor je sklican na 6. decembra.

Budimpešta, 28. novembra. Seja se je danes začela s tem, da so po imenih glasovali o odgovoru ministerstva na interpelacijo Rakovskega. Zbornica je s 156 proti 35 glasovom pritrdila odgovoru ministerstva.

Budimpešta, 27. novembra. Glasom odredbe vseučiliškega senata se predavanja ne prične danes, marveč še le 6. decembra.

Rim, 28. novembra. Starosta kardinalskega zbora, Luigi Oreglia di Santo Stefano, je nevarno obolet za plućnico. Dne 22. decembra bo 25 let, odkar je kardinal.

Berolin, 28. novembra. Iz Madrida se poroča tukajšnjim listom: Kraljica-vladarica je pooblastila predsednika španske mirovne komisije, da sme pritrditi pogojem, ki jih stavijo Amerikani glede Filipin, z opombo, da se mora odkupnina razdeliti izključno mej španske naselnike na teh otokih. — Po dognanem miru odstopi Sagastovo ministerstvo in predsednik imenovane komisije, Montero Rios, bo sestavil koncentracijsko ministerstvo.

UMRILI SO:

25. novembra. Brat Melbior Franc Kos, frančiškan 56 let, Marijin trg 5, peritonitis.

V bolnišnici:

24. novembra. Elizabeta Alič, delavca žena, 67 let, srčna hiba. — Ivan Čebul, gostač, 55 let, plućnica. 25. novembra. Ivana Gorše, čuvaja žena, 43 let, jetika. — Adam Pučik, piskrovez, 48 let, jetika. — Neža Knizak, gostija, 84 let, enteritis marasmus. — Terezija Dekalič, dularica 58 let, tetanus.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306.2 m.

Ura	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebes	Padačina v 24. urah v mm
26	9 zvečer	725.7	9.0	sr. jzah.	dež	24.9
27	7 zjutraj	721.0	12.1	m. jzah.	dež	
	9. popol.	724.1	13.0	p. m. jzah.	poloblačno	
27	9 zvečer	725.5	10.0	sr. jzah.	oblačno	9.0
28	7. zjutraj	729.0	7.2	sl. svzh.	dež	
	9. popol.	729.6	12.3	sl. jzah.	del. jasno	

Srednja temperatura sobote 10.0°, za 8.7° nad normalom. Srednja temperatura nedelje 11.7°, za 10.6° nad normalom.

Za otroške bolezni,

za katere je tako pogostem potrebno kisline imajočih sredstev, posebno opozarjajo zdravniki na

MATTONIJEVE
GISSHÜBLER
najčistije lužne
KISELINE

ki je posebno pripravna zaradi svojega milega vpliva in jo toraj zapisujejo pri želodčni kislini, škrofeljnih, krvicah, otoku šlez itd., in ravno tako pri kataru sapnika in oslovem kašlju. (Dvornega svetnika Löschnerja monogram IV. filja o Giesshübl Sauerbrunn.) 1—48

Henrik Mattoni v Giesshübl Sauerbrunn.

V Ljubljani se dobiva v vsen lekarnah, večjih specializiranih prodajalnicah in trgovinah z jestvinami in vinom.

Prvo tržiško delavsko konsumno društvo,
vpisana zadruga z omejenim poroštvom,

sklicuje svoj

I. OBČNI ZBOR

na dne 11. decembra 1898 ob 3. uri popol. v gostilni na Skali;

vršil se bode po sledečem vsporodu:

1. Pozdrav navzočih.
2. Volitev odbora.
3. Razni nasveti.

K obilni udeležbi vabi

836 1—1

odbor.

Za jubilejno razsvetljavo

priporočajo se

stearinove sveče

s slovenskimi napisi

po 30, 33, 35 in 38 kr. zavitek

pri 839 3—1

M. Pakič-u, Pogačarjev (sadni) trg,
V. H. Rohrmann-u (Strzelba), Sv. Petra
cesta, in
Franc Jančar-ju, Sv. Jakoba trg.

IVAN KORDIK, Ljubljana,

Prešernove ulice št. 10-14,

priporoča svojo veliko zalogo

igrač in darila za Miklavža

na debelo in drobno.

Posebno velika zaloga

gumijastih in klopčinstih čevljev
najboljših izdelkov. 809 6—4

Razpisana je

služba organista in cerkvenika

pri farni cerkvi v Št. Juriju pri Kranju do 15. decembra 1898. Službo bo treba nastopiti dne 16. januarja 1899.

Prošnja s pričelom sposobnosti in zadržanja naj se pošlje podpisane.

Št. Jurij pri Kranju, dne 24. novembra 1898.

Anton Kukelj,
župnik.

829 5—3

Udano podpisani javljamo, da se bode nahajala **mesnica** **tvrdke**

Ivan Jager

od dné 30. t. m. nadalje v

novosezidani palači meščansko-bolniškega zaklada

— za vodó — in se k nadaljnemu mnogobrojnemu obisku uljudno priporočamo.

Velespoštovanjem

Ivan Jagrovi dediči.

837 2-1

Št. 41210.

Razglas

832 2-2

V torek dné 6. decembra t. l. med 11. in 12. uro dopoldne vršila se bode pri tukajšnjem uradu

minuendo - licitacija

za preskrbljevanje hrane in vožnje odgoncev pri odgonsko-postajski občini ljubljanski za leto 1899.

K tej licitaciji se vabijo podjetniki s pristavkom, da je prevzemniku vložiti 50 gld varščine.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane,

dné 18. novembra 1898.

Razglas.

838 1-1

Mesarska zadruga v Ljubljani slav. občinstvu uljudno naznanja, da bode radi praznovanja vladarske 50letnice Njegovega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. v petek dné 2. decembra t. l. prodaja mesa trajala samo do 10. ure dopoldne.

Delo v mestni klavnici se pa konča ta dan ob 12. uri, t. j. opoldne.

Mesarska zadruga v Ljubljani,

dné 28. novembra 1898.

Josip Kozak, zadrugni načelnik.

Ivan Kordik, Ljubljana,
zaloga drobnine in igrač na drobno in debelo

Prešernove ulice št. 10—14,

pošilja po poštmem povzetju brez stroškov

svetilnice (lampioni)

za cesarsko jubilejsko slavnost,

kateri 5 do 6 ur gorijo.

25 kosov z držalom gld 3.—,
50 » » » » 5.—.

brez držala 1 gld. cenejši.

825 4-3

Najboljše in
najzdravejše kadenje
je brezdvomno ono z

„Mörathon - om“.

Pristno le z varstveno znamko
»otročjo glavo«.

Majhen zvezek zadostuje, da
5-6 zvezkov tobaka stori blago-
vkusnega, prijetnodišečega in
zdravega.

Edini izdelovalec

Th. Mörath
v Gradcu,
prodajalnice dišav
„zum Biber“.

Za Kranjsko prodaja
na debelo **Fr. Pettauer**
v Ljubljani. — Mali zvezek 10 kr., velik 30 kr., 12 malih
ali 4 veliki zvezki franco po povzetju gld. 1-26. 815 10-2

Koncipijenta,

začetnika, sprejemem takoj ali
po novem letu.

820 3-2

Dr. Papež.

V prodajalnici barv, firneža in olja trdke

A. Hauptmann

vsprejme se takoj pod jako ugodnimi pogoji

učenec,

kateri je dovršil z dobrim vspehom vsaj ljudsko šolo, je zmožen slovenskega in nemškega jezika in vsaj 14 let tar.

841 3-1

Dunajska borza.

Dné 28. novembra.

Skupni državni dolg v notah	101 gld. 20 kr.
Skupni državni dolg v srebru	101 » — »
Avstrijska zlata renta 4%	119 » 95 »
Avstrijska krona renta 4% 200 kron	101 » 45 »
Ogerska zlata renta 4%	119 » 75 »
Ogerska krona renta 4% 200	97 » 55 »
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	909 » — »
Kreditne delnice, 160 gld.	359 » 30 »
London vista	120 » 45 »
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	58 » 95 »
20 mark	11 » 79 »
20 frankov (napoleonor)	9 » 55 1/2 »
Italijanski bankovci	44 » 52 1/2 »
C. kr. cekini	5 » 69 »

Dné 26. novembra.

4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	165 gld. 50 kr.
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	159 » — »
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	197 » — »
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	99 » 10 »
Tisne srečke 4% 100 gld.	138 » — »
Dunavske vravnave srečke 5%	130 » 50 »
Dunavsko vravnavno posojilo l. 1878	108 » — »
Posojilo goriškega mesta	112 » — »
4% kranjsko deželno posojilo	98 » 50 »
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	98 » — »
Priporitetne obveznice državne železnice	220 » — »
» » južne železnice 3%	180 » — »
» » južne železnice 5%	126 » — »
» » dolajnskih železnic 4%	99 » 50 »

Kreditne srečke, 100 gld.	203 gld. — kr.
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	170 » — »
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	19 » 25 »
Rudolfove srečke, 10 gld.	25 » 50 »
Salmove srečke, 40 gld.	84 » — »
St. Genois srečke, 40 gld.	83 » 50 »
Waldsteinove srečke, 20 gld.	60 » — »
Ljubljanske srečke	24 » 25 »
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	154 » — »
Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	3485 » — »
Akcije tržaškega Lloydja, 500 gld.	430 » — »
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	68 » 75 »
Splošna avstrijska stavbinska družba	115 » — »
Montanska družba avstr. plan.	182 » 25 »
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	173 » 75 »
Papirnih rubljev 100	127 » 50 »

S 1. oktobrom se prične novo celoletno naročevanje!

„MERCUR“

XXXVII. letnik.

Avtentično oznanilo žrebanja tu in inozemskih loterijskih efektov, izkaz vseh izžrebanih državnih in zasebnih obilgacij.
Brezplačno darilo „Finanzielles Jahrbuch“, ki obsega zaznamek vseh izžrebanih srečk.
Naročuje se s poštnimi nakaznicami pri vseh c. in kr. poštnih uradih in pri administraciji „Mercur“, Dunaj, I. Wollzelle 10.

2 gl. 60 kr.

celoletna naročnina.